

Anna Pohorecka

"How to use intervention in your professional practice" (Jak stosować interwencję w praktyce zawodowej)

Praca wydana w serii Johnson Institute Books w Minneapolis w roku 1987 jest poradnikiem dla profesjonalistów pracujących z osobami uzależnionymi od środków chemicznych i z ich rodzinami. Przedmiotem pracy jest rola profesjonalisty (konsultanta lub terapeuty) w oddziaływaniu grupowym wobec osoby uzależnionej, czyli w tzw. interwencji.¹

Książka składa się z pięciu części. W pierwszej z nich, bogato ilustrowanej przykładami z praktyki klinicznej, omówiono mechanizmy interwencji oraz czynniki psychologiczne, jakie należy brać pod uwagę przy jej planowaniu i przeprowadzaniu. Do tych ostatnich należą wg autorów: mechanizmy władzy, konflikty wartości u osoby uzależnionej, iluzje i zaprzeczenie, ułatwianie (nadużywania środka chemicznego) przez najbliższe otoczenie, oraz opór systemu rodzinnego przeciwdziałający zmianom.

Część druga zawiera szczegółowe omówienie pracy profesjonalisty z rodziną w procesie przygotowania i przeprowadzania sesji interwencyjnej.

Konsultant (wcześniej wyszkolony w tym zakresie) przeprowadza pracę terapeutyczną z rodziną osoby uzależnionej: spotyka się z poszczególnymi członkami rodziny i z grupą rodzinną, poszerzoną - jeśli to możliwe - o inne osoby znaczące dla uzależnionego (przyjaciele, zwierzchnik).

Pierwszym zadaniem konsultanta jest dokonanie wszechstronnej diagnozy sytuacji osób współuzależnionych: ocena stopnia uzależ-

¹ Opis interwencji można znaleźć w opinii o pracy V. E. Johnsona: "Intervention - how to help someone who doesn't want help".

nienia, rezerw i możliwości rodziny, itp. Następnym zadaniem jest edukowanie klientów: dostarczanie im informacji na temat uzależnienia i jego związków z relacjami w rodzinie oraz informacji o zasadach interwencji. Klienci otrzymują także informacje na temat ośrodków leczenia uzależnień i sposobów kontaktowania się z nimi.

Profesjonalista jest przez cały czas źródłem wsparcia dla rodziny: pomaga w radzeniu sobie z emocjami, podtrzymuje, wyjaśnia wątpliwości. Uświadamia także rodzinie, jak dużą siłą może ona dysponować, jeśli zacznie działać wspólnie. Wszystkim członkom rodziny uzależnionego rekomenduje Al-Anon i pomaga w wybraniu odpowiedniej grupy. Przygotowanie rodziny do interwencji trwa zwykle od 2-3 tygodni do kilku miesięcy.

Konsultant jest także pomocny w technicznym przygotowaniu sesji interwencyjnej: wyborze lidera grupy i miejsca spotkania, w układaniu scenariusza sesji i ćwiczeniu jej przebiegu m.in. poprzez granie ról. Jest obecny podczas sesji interwencyjnej (często odbywa się ona w jego gabinecie) i czuwa nad jej prawidłowym przebiegiem, tj. nad tym, by uczestnicy działali zgodnie z opracowanym planem. Sam nie interweniuje, nie dostarcza uzależnionemu żadnych informacji zwrotnych na temat jego patologicznych zachowań. Jest natomiast źródłem oparcia dla wszystkich obecnych, klaryfikuje emocje, okazuje zrozumienie i podtrzymanie.

Część trzecia książki zawiera model programu pracy z grupami, składającymi się z członków rodzin osób uzależnionych. Z doświadczeń Instytutu Johnsona wynika, że na pewnym etapie przygotowania rodzin do interwencji efektywniejsza jest praca w większych grupach. Forma grupowa daje szereg korzyści: zmniejszenie poziomu lęku i poczucia izolacji u uczestników, zwiększenie motywacji, poszerzenie doświadczeń.

W prezentowanym modelu klienci współuzależnieni przechodzą przez określone, ustalone etapy oddziaływań: wstępna konsultacja indywidualna, grupowe sesje informacyjne dla I rodziny, sesja z konsultantem zajmującym się interwencją, który przeprowadza diagnozę i podejmuje decyzję, w jakiej grupie klienci będą pracować. Grupy rodzinne o większej sztywności, bardziej "unieruchomione" przez współuzależnienie wymagają oddzielnych wstępnych oddziaływań: pracy nad mechanizmami współuzależnienia, osiągnięcia pewnego poziomu wglądu, itp. Rodziny już gotowe do planowania

interwencji zapisywane są na grupowe "kursy" obejmujące 3 sesje. Na "kursach" tych planuje się przebieg sesji interwencyjnej dla każdej z rodzin. Praca nie kończy się wraz z końcem sesji interwencyjnej. Program zawiera także sesje "po-interwencyjne" z poszczególnymi rodzinami, ukierunkowane na analizę przebiegu interwencji, odreagowanie emocji i omówienie osiągniętych zmian. Autorzy podkreślają, że prezentowany model programu jest modelem idealnym i może być dowolnie dostosowywany do różnych rzeczywistych warunków.

W czwartej części pracy przeanalizowano specyficzne problemy i trudności związane z omawianą strategią, m.in. specyfikę różnych populacji osób uzależnionych, różne formy oporu rodziny.

Ostatnia piąta część książki zawiera wykaz publikacji i filmów edukacyjnych, z których można korzystać przy przygotowaniu interwencji.

Książka napisana jest przejrzysto i wnikliwie. Wykorzystano w niej w umiejętny sposób najnowszą wiedzę na temat uzależnień i mechanizmów psychologicznych współzależnienia. Opisana strategia interwencji rodzinnej jest dla uzależnionego nowym ważnym doświadczeniem, które uniemożliwia wykorzystywanie dotychczasowych mechanizmów obronnych. Profesjonalista pracując z rodziną działa w kierunku "rozluźnienia" sztywnego systemu, powstrzymującego osoby współzależnione od efektywnej pomocy - zarówno osobie uzależnionej, jak i sobie samym. Działania te omówione są na tyle szczegółowo, że książkę można uznać rzeczywiście za poradnik, przygotowujący do ich podjęcia.

Autorzy adresują swoją pracę do bardzo szerokiego grona profesjonalistów: psychiatrów, lekarzy ogólnych, pracowników socjalnych, nauczycieli, prawników i innych.

Wydaje się, że ze względu na treści w niej zawarte - w naszych warunkach książka mogłaby być najlepiej wykorzystana przez tych psychologów i lekarzy, którzy znają dobrze problemy uzależnień i równocześnie mają doświadczenie w udzielaniu pomocy psychologicznej: w poradnictwie, pracy z grupami i w psychoterapii. Jest to pozycja wartościowa poznawczo nie tylko dla tych profesjonalistów, którzy chcieliby nauczyć się przygotowania rodzin do interwencji, lecz dla wszystkich terapeutów, pracujących z rodzinami osób uzależnionych.

W polskim przekładzie należałoby w części piątej zamiast niedostępnych u nas pozycji amerykańskich zamieścić źródła dostępne w języku polskim.